

7 ΜΑΡ 1993

Η καταγωγή του μυθιστορήματος

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΠΑΥΛΑΚΟΥ

06
TOMAS HAGG

«Το αρχαίο μυθιστόρημα»
Μετάφραση: Τζ. Μαστοράκη
Εκδόσεις ΜΙΕΤ

■ Η ΔΥΤΙΚΗ Ευρώπη, εκτός από συγκεκριμένες στιγμές στην ιστορία της, (π.χ. Αναγέννηση) δεν τιμά τις καταβολές της. Γνωρίζει ότι και ο φιλοσοφικός στοχασμός και η ποίηση και το θέατρο (και ο κατάλογος δεν τελειώνει) χωρίς την Αρχαία Ελλάδα, δεν θα λάμβανε χώρα στα πανεπιστήμιά της. Το επισημαίνει ο ίδιος ο Tomas Hagg, στον πρόλογο του στον οποίο ευχαριστεί τη μεταφράστρια του έργου και ποιήτρια **Τζένη Μαστοράκη**, τον καθηγητή **Γιώργη Γιατρομανωλάκη** και το **Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας**.

Στο βιβλίο αυτό, ο συγγραφέας παρουσιάζει το αρχαίο μυθιστόρημα το κοινωνικό και λογοτεχνικό του υπόβαθρο, τις σπουδαιότερες μορφές του. Επίσης, περιγράφει με αναλυτικό τρόπο τα κείμενα που έχουν διασωθεί και παραθέτει αποσπάσματα μεταφρασμένα. Τονίζει τη σπουδαιότητα του ελληνικού μυθιστορήματος που ήκμασε επί αιώνες και που είναι γεμάτο ταξίδια, περιπέτειες, έρωτες, χωρίς να παραλείπει την ελληνιστική περίοδο, από την οποία σώζονται και τα περισσότερα ελληνικά μυθιστορήματα. Τα προγενέστερα είδη (Ιλιάδα, Οδύσεια, δράμα, ιστοριογραφία, ρητορική) επηρέασαν την εμφάνιση και τη γένεση του μυθιστορήματος. Βεβαίως στην αρχαιότητα δεν έχουμε ειδικό όρο για το μυθιστόρημα και ο Αριστοτέλης δεν αναφέρει σχετικό μ'

αυτό τίποτε στην Ποιητική του. Ούτε, όμως, και στο τέλος της ελληνιστικής εποχής, παρότι το νέο λογοτεχνικό είδος έχει διαδοθεί στην Ανατολική Μεσόγειο, έχει αποκτήσει όνομα. Δεν περιφρονείται ως είδος από τους διανοούμενους, αλλά παραμένει ανονομάτιστο.

«Σε αγγλόφωνες μελέτες για το αρχαίο ελληνικό μυθιστόρημα, χρησιμοποιούνται αδιακρίτως οι όροι *zomanse* και *novel*, με κάποια προτίμηση προς τον πρώτο. Η εναλλαγή αυτή δεν αφορά μόνο την αποδεδειγμένη ασάφεια των όρων, αλλά και τη φύση του αρχαίου ελληνικού μυθιστορήματος (...). Η λέξη *μυθιστορία* (*mythistoria*), εμφανίζεται για πρώτη φορά σε λατινικό κείμενο του τέταρτου αιώνα μ.Χ., για να δηλώσει βιογραφίες που περιέχουν ασήμαντα γεγονότα ή ψευδή ανάμεικτα με αλήθειες». (σελ. 26-27).

Το **παιλιότερο σωζόμενο μυθιστόρημα** ανήκει στον Χαρίτωνα τον Αφροδισία, γραμματικό του ρήτορα Αθηναγόρα, με τίτλο: «Τα περί Χαίρεαν και Καλλις ἴην».

Όμως, το παλιότερο απόσπασμα είναι το μυθιστόρημα του Νίνου. Ο Νίνος ήταν ασσύριος βασιλιάς και ηρωίδα η θρυλική Σεμίραμις. Ακολουθούν τα Εφρασιακά που αποδίδονται σε κάποιον Ξενοφώντα, γύρω στον δεύτερο αι. μ.Χ., τα Βαβυλωνιακά του Ιάμβιχου, τα Αιθιοπικά του Ηλιόδωρου. Όλα έχουν τα χαρακτηριστικά της ελληνιστικής περιόδου, παρότι η δράση του έργου τοποθετείται στην κλασική εποχή.

Το βιβλίο αποτελείται από οκτώ κεφάλαια, βιβλιογραφικό παράρτημα, εικόνες και ευρετήριο ονομάτων και στοχεύει να παρουσιάσει το αρχαίο ελληνικό μυθιστόρημα σε αναγνώστες έξω από τον κύκλο των φιλολόγων. Πράγματι. Το ενδιαφέρον της ανάγνωσης μένει μέχρι τέλους διαρκές.